

- розширення бази оподаткування, спрощення для малих і середніх підприємств процедури нарахування та оплати податків;
- розроблення податкових важелів для стимулювання розвитку підприємництва;
- надання фінансової та консультативної допомоги малим і середнім підприємствам у проведенні маркетингових досліджень мікро- та макросередовища.

Реалізації названих чинників сприятиме впровадження комплексної державної програми підтримки підприємництва і, у першу чергу, розробка і впровадження обґрунтованої антикризової програми. [4].

Висновки. Таким чином, результати досліджень підтверджують необхідність відповідальності держави за розвиток підприємництва. Очевидно, що без подолання важкої економічної кризи і послаблення її наслідків не можливо домогтися кардинальних змін в економічній політиці держави. Пріоритетом повинні стати не просто грошові доходи, а й розвиток виробництва, продуктивність праці і тільки на цій основі – зростання доходів. Необхідно впровадити режим економії на усіх рівнях управління, у тому числі, на його апарат, припинити необґрунтовані й приховані витрати та зловживання, посилити контроль над усіма витратами. Це все може здаватися неринковими заходами, проте, таких дій вимагає кризова ситуація в країні.

Література

1. Малий і середній бізнес у пошуках місця в стратегії економічного росту в Україні. Аналітична доповідь. Національний інститут стратегічних досліджень. Центр антикризових досліджень. – К., 2008.
2. Сизоненко В. О. Методологические аспекты финансовой деятельности субъектов малого предпринимательства / В. О. Сизоненко, Н. Ф. Колесник // Финансы Украины. – 2000, № 12. – С. 108.
3. Основні економічні показники діяльності малих підприємств за 2007 рік. Статистичний бюлетень // Держкомстат України, 2008.
4. ЗУ “Про державну підтримку малого підприємництва”. – 19 жовт. 2000 р.

УДК 338.32.001.76

А. В. ЧЕРЕП

Запорізький національний університет,

А. М. ЯСИР

Класичний приватний університет

СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

У статті розглядається стан інвестиційної діяльності в Україні, розглянуті фактори залучення іноземних інвестицій та підвищення інвестиційної активності іноземних інвесторів. Автором запропоновані шляхи активізації інвестиційної діяльності в Україні.

The article considers the state of investment activity in Ukraine, factors of attracting foreign investment and enhancing the investment activity of foreign investors. The author offers ways to enhance investment activity in Ukraine

Проаналізовано стан інвестиційної діяльності в Україні, розглянуто причини, що заважають залученню іноземних інвестицій в Україну, запропоновані шляхи активізації інвестиційної діяльності в Україні.

Ефективне реформування економіки будь-якої країни, її структурне перетворення з якісним оновленням товаровиробництва, ринкової та соціальної інфраструктури неможливі без відповідних капіталовкладень, тобто без належного інвестування. Інвестиції торкаються найглибших основ господарської діяльності, визначають процес економічного зростання в цілому. У сучасних умовах вони виступають найважливішим засобом забезпечення умов виходу з економічної кризи, структурних зрушень у народному господарстві, зростання технічного прогресу, підвищення якісних показників господарської діяльності на мікро- та макrorівнях. Активізація інвестиційного процесу є одним із надійніших механізмів соціально-економічних перетворень.

Важливість аналізу стану та активізації інвестиційної діяльності в Україні підкреслюється вчених-економістів, серед яких А.В. Череп, Б.В. Губський, С.І. Вакарін, В.Г. Федоренко та ін. Зокрема А.В. Череп вважає, що інвестиції є найважливішим чинником економічного зростання, що забезпечує збільшення щорічного реального продукту країни. Стан інвестиційної діяльності в Україні є складним унаслідок зниження ділової активності більшості суб'єктів господарювання, погіршення інвестиційного клімату та можливостей бюджетів усіх рівнів [1, с. 72]. З точкою зору А.В. Череп погоджується Б.В. Губський, вважаючи, що без надійних капіталовкладень неможливо забезпечити створення і впровадження новітніх технологій, систем сучасної організації та управління товаровиробництвом і збутом продукції, розвиток ринкової інфраструктури, інформатизацію суспільства. Це фундаментальні основи для забезпечення конкурентоспроможності національного товаровиробництва, без чого не може бути й успішної інтеграції нашої країни в Європейське співтовариство [2, с. 28].

Проте в цілому розробці шляхів активізації інвестиційної діяльності в Україні приділяється недостатньо уваги, що зумовлює актуальність теми статті. Недостатньо розробленим є питання активізації інвестиційної діяльності іноземних компаній, недостатньо проаналізованим є рівень іноземних інвестицій в основний капітал.

Розглядаючи стан інвестиційної діяльності в Україні необхідно, перш за все, відзначити досить низький темп зростання інвестицій в основний капітал. Так, за даними Держкомстату України, за останні 10 років найбільший темп зростання інвестицій був зафіксований у 2003 році – 51011 млн грн, що дорівнює 131,3 % у порівнянні з попереднім роком. Найгіршим за цим показником є 2009 рік – усього 58,5 % відносно 2008 року. Звичайно, таке велике падіння було викликане Світовою економічною кризою, коли ризик інвестування був надзвичайно високим і інвестори неохоче вкладали свою кошти у проекти.

За умов гострого дефіциту власних капіталовкладень, необхідних для проведення структурної перебудови економіки, розв'язання проблем її інтеграції в світову економіку, важливого значення набуває залучення в Україну зовнішніх джерел фінансування, зокрема іноземних інвестицій. Забезпечення зростання обсягу надходжень у країну іноземних інвестицій залежить, по-перше, від поліпшення макроекономічної ситуації в країні в цілому. Насамперед це стосується зміцнення фінансового становища держави, включаючи скорочення дефіциту консолідованого бюджету, зменшення внутрішнього та зовнішнього державного боргу, реформування відносин власності, вдосконалення податкової системи, зміцнення економічної стабільності з подальшим зростанням темпів ВВП. По-друге, зростання обсягів іноземних інвестицій визначається здійсненням заходів економічного, нормативно-правового, інформаційного та організаційного механізмів залучення іноземного капіталу, які здатні забезпечити стабільні умови для інвесторів.

Так станом на 1 січня 2010 року в економіку України іноземними інвесторами вкладено 40026,8 млн дол. США прямих інвестицій, що на 12,1 % більше обсягу інвестицій на початок 2009 року. Найбільше у I кварталі 2010 року зріс капітал нерезидентів з Кіпру – на 910,3 млн дол. у порівнянні з I кварталом 2009 року, Російської Федерації – на 823,0 млн дол., Нідерландів – на 821,2 млн дол., Німеччини – на 219,2 млн дол., Австрії – на 158,5 млн дол., Швеції – на 132,7 млн дол. [3].

Значний приріст іноземного капіталу у звітному періоді спостерігався на підприємствах, що здійснюють фінансову діяльність, – на 1729,3 млн дол., операції з нерухомим майном, оренду, інжиніринг та надання послуг підприємцям – на 305,7 млн дол., будівництво – на 288,6 млн дол., а також на підприємствах промисловості – на 470,2 млн дол., у т.ч. переробної – на 429,1 млн дол. Серед галузей переробної промисловості найбільше зросли обсяги прямих іноземних інвестицій у виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів (на 169,4 млн дол.), хімічну та нафтохімічну промисловість (на 91,3 млн дол.), виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції (на 82,8 млн дол.), машинобудування (на 54,4 млн дол.). На підприємствах торгівлі, ремонту автомобілів, побутових виробів, предметів особистого вжитку капітал зріс на 227,5 млн дол., сільського господарства, мисливства, лісового господарства – на 85,2 млн дол., транспорту та зв'язку – на 74,7 млн дол.

Інвестиції надійшли зі 123 країн світу. До основних країн-інвесторів, на які припадає понад 84 % загального обсягу прямих інвестицій, відносяться: Кіпр – 8593,2 млн дол., Німеччина – 6613,0 млн дол., Нідерланди – 4002,0 млн дол., Австрія – 2604,1 млн дол., Сполучене Королівство – 2375,9 млн дол., Російська Федерація – 2674,6 млн дол., Сполучені Штати Америки – 1387,1 млн дол., Швеція – 1272,3 млн дол.

Значні обсяги іноземних інвестицій зосереджено на підприємствах промисловості – 8639,1 млн дол. (26,4 % загального обсягу прямих інвестицій в Україну), у т.ч. переробної – 7238,5 млн дол. та добувної – 1284,0 млн дол. Серед галузей переробної промисловості суттєві обсяги інвестицій внесено в виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів – 1744,8 млн дол., у металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів – 1718,6 млн дол., машинобудування – 1099,3 млн дол., хімічну та нафтохімічну промисловість – 964,2 млн дол.

До головних причин, які заважають залученню іноземних інвестицій в Україну, можна віднести наступні:

- іноземним інвесторам практично не надається жодних гарантій щодо забезпечення їх прав власності;
- іноземні інвестори розраховують на повернення своїх вкладень через 6 років при середньорічній прибутковості 38 % (для України це нереально);
- у багатьох країнах потенційні інвестори недостатньо проінформовані про стан та перспективи розвитку економіки України;
- основним недоліком чинних нормативних документів, що регулюють інвестиційну діяльність в Україні, є їх неузгодженість між собою [4, с. 94].

Для України як держави з перехідною економікою важливо розглядати залучення іноземних інвестицій у контексті структурних змін та економічного зростання.

Пріоритетними завданнями, що мають розв'язати іноземні інвестиції, є:

- структурна реформа економіки;
- технологічне оновлення виробництва;
- виробництво товарів широкого споживання;
- подолання залежності країни від імпорту.

У забезпеченні виходу економіки з кризового стану і стабільного її розвитку вирішальну роль відіграє науково-обґрунтована інвестиційна політика держави. Саме вона визначає реальні джерела, напрями, структуру інвестицій, здійснює раціональні та ефективні заходи для виконання загальнодержавних, регіональних та місцевих соціально-економічних і технологічних програм, відтворює процеси на макро- та мікроекономічному

рівнях. Водночас держава повинна створювати сприятливий інвестиційний клімат з метою ширшого залучення, поряд з внутрішніми, іноземних інвесторів на взаємовигідних засадах.

Рівень інвестиційної активності перебуває у безпосередній залежності від стану економіки в державі, функціонування фінансово-кредитної системи, прибуткової діяльності підприємств, дохідної політики бюджетів усіх рівнів та доходів населення [5, с. 101].

Позитивний вплив на інвестиційну активність може справити подолання інфляції, що робить можливим забезпечення функціонування довгострокових інвестиційних кредитів як основи капітального будівництва за ринкових умов, сприяє нормалізації фінансового стану підприємств, активізації виробництва.

До шляхів активізації інвестування в Україні можна віднести такі:

1. Реформа підприємств, яка передбачає перехід до загальноприйнятих у світовій практиці стандартів бухгалтерського обліку, оцінку основних виробничих фондів відповідно до їх реальної ринкової вартості, суттєве покращення корпоративного управління.

2. Страхування майна (особливо великих підприємств).

3. Розвиток інфраструктури, форм і методів залучення до інвестиційної сфери заощаджень населення.

4. Іпотека. Необхідно активно сприяти становленню системи житлового іпотечного кредитування, формуванню вторинного ринку іпотечних кредитів для залучення у сферу банківського кредитування вагомих довгострокових позабюджетних фінансових ресурсів.

Важливим кроком на шляху до активізації процесів іноземного інвестування в економіку України вважається впровадження дійових механізмів приватизації підприємств стратегічними іноземними інвесторами, до яких насамперед належать транснаціональні компанії (наприклад, із США, Німеччини, Південної Кореї та ін.). Транснаціональні компанії (ТНК) мають на меті якомога ширше використовувати потужний ресурсний потенціал країни та досягти прибутку від інвестування шляхом налагодження в Україні власного виробництва, дилерської мережі та експорту продукції.

Для активізації інвестиційної діяльності неабияке значення має стимулювання лізингових операцій – гарантованого товарного інвестування. Він має ряд переваг. По-перше, лізинг більше за інших наближений за своєю суттю до довгострокових банківських кредитів, що нині так необхідні підприємствам. По-друге, лізинг дає змогу забезпечити оперативність і гнучкість у вирішенні виробничих завдань шляхом тимчасового використання устаткування, а не придбання його у повну власність. По-третє, лізинг робить можливим доступ підприємствам-користувачам усіх форм власності до найпередовішої техніки і дає змогу ліквідувати суперечності між необхідністю її використання та швидким її моральним старінням.

Одним з найперспективніших напрямів залучення іноземного капіталу в Україну має стати розгортання мережі інвестиційних фондів і компаній. У зв'язку з цим великого значення набуває надходження венчурного (або ризикового) капіталу, який тісно пов'язаний з фінансуванням інновацій та науково-технічним прогресом.

Основними галузями в Україні, які потребують ін'єкції ризикового капіталу, є передусім агропромисловий комплекс, енергетика, транспорт, зв'язок. Активізації залучення інвестицій в економіку України сприятиме реформування власності, приватизація державних підприємств. Прискорення останньої передбачає створення сприятливих умов для ефективної діяльності іноземних інвесторів, більш ефективного використання кредитів, що надаються Світовим банком та ЄБРР для розвитку приватного сектора економіки, малого і середнього бізнесу.

Для створення ефективної системи залучення іноземних інвестицій необхідна реалізація певних організаційних заходів зі створення єдиної цілісної системи державного управління інвестиційними процесами, яка б приваблювала відповідні структури для роботи з іноземними інвестиціями, узгоджувала діяльність із міжнародними організаціями, проводила експертизи найважливіших проєктів і їхній конкурсний відбір.

Одним із важливих аспектів розвитку національної економіки є сприяння залученню інвестицій у реальний сектор. Тут важливим є:

- зближення рівнів прибутковості виробничого, торговельного та фінансового капіталів;
- удосконалення процесів ціноутворення на високоякісну продукцію, особливо широкого споживання;
- удосконалення митно-тарифних важелів регулювання експортно-імпорتنих операцій.

Дієвим інструментом активізації інвестиційних процесів в ринкових умовах економіки є державна амортизаційна політика, яка має забезпечити надійне внутрішнє джерело фінансування капітальних вкладень.

Саме за рахунок амортизації у розвинених країнах формується до 70–80 % інвестицій. Амортизація впливає на процеси, що перебувають на стику фінансово-бюджетних (податкових) та інвестиційних інтересів. І якщо перші з них мають переважно короткотерміновий характер, то інвестиційна діяльність – середньо і довготерміновий, а сама амортизаційна політика формується завдяки своєрідному компромісу зазначених аспектів державного регулювання економіки. Підвищення норм амортизації і збільшення суми відрахувань розширює фінансові можливості підприємств і підсилює їхню інвестиційну активність.

Амортизаційна політика держави має передбачати застосування таких методів амортизаційних списань і норм, які дають змогу в короткі терміни відшкодувати раніше здійснені інвестиції. Суттєво впливають на іноземне інвестування процеси приватизації. На сьогодні і у найближчій перспективі ключовим чинником щодо залучення великого іноземного капіталу в економіку України є його участь у приватизації насамперед стратегічних об'єктів [1, с. 78].

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що стан інвестиційної діяльності в Україні є досить складним, особливо відчутне зниження інвестування трапилось у 2009 році під час Світової економічної кризи. Одним з основних факторів підвищення рівня інвестиційної діяльності України є іноземне інвестування. Найбільшими іноземними інвесторами для України є Кіпр, Німеччина, Нідерланди, Російська Федерація, Австрія, Сполучене Королівство, Франція, Сполучені Штати Америки. Для активізації інвестиційної діяльності велике значення має стимулювання лізингових операцій, надходження венчурного капіталу, який тісно пов'язаний з фінансуванням інновацій та науково-технічним прогресом, реформування власності та приватизація державних підприємств. Одним з головних аспектів розвитку національної економіки є сприяння залученню інвестицій у реальний сектор. Дієвим інструментом активізації інвестиційних процесів в ринкових умовах економіки є державна амортизаційна політика.

Література

1. Череп А. В. Инвестознаводство : навч. посібник / А. В. Череп. – К. : Кондор, 2006. – 398 с.
2. Губський Б. В. Інвестиційні процеси в глобальному середовищі / Б. В. Губський. – К. : КНТЕУ, 2006. – 291 с.
3. www.ukrstat.gov.ua.
4. Инвестиции в Украине / Под ред. С. И. Вакарина. – К. : Конкорд, 1996. – 273 с.
5. Федоренко В. Г. Інвестиційний менеджмент : навч. посібник / В. Г. Федоренко. – К. : МАУП, 1999. – 384 с.

УДК 65.011

А. А. АЛЄЙНИКОВ,
Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля;
Л. О. АНТИПОВА
Донбаський державний технічний університет

ОЦІНКА РІВНЯ БЮРОКРАТИЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Подано підхід до оцінювання рівня бюрократизації адміністративного управління підприємством за допомогою розробленої функціональної моделі.

It is proposed an approach to estimation of level of bureaucratization of administrative management of enterprise using developed functional model.

Актуальність теми. Діяльність сучасного підприємства відбувається під впливом значної сукупності чинників – від процесів глобалізації світової економіки і відкритості національної економіки до моделювання поведінки його працівників. Склад таких чинників постійно змінюється, так само як і інтенсивність впливу кожного з них. Але є чинники, які постійно з незмінною інтенсивністю впливають на діяльність підприємства. До таких належить, зокрема, рівень організації процесів в діяльності підприємства, який значною мірою залежить від бюрократизації управління. Бюрократизація розглядається як процес формалізації адміністративного управління підприємством, що здійснюється за допомогою бюрократичних інструментів, формальних процедур, спрямованих на виконання управлінських робіт, забезпечення детермінованої поведінки управлінського персоналу та зниження трудомісткості управлінських робіт. Бюрократизація має багато раціонального для забезпечення результативності адміністративного управління. Якщо рівень бюрократизації не контролювати, то можливі ситуації надмірного або недостатнього використання бюрократичних інструментів, що ускладнює адміністративне управління підприємством.

Оцінювання рівня бюрократизації адміністративного управління підприємством дає змогу вчасно виявляти диспропорції в застосуванні бюрократичних інструментів, виявляти та локалізувати дисфункції в управлінні підприємством, які суттєвою мірою визначають дезорганізаційні процеси в діяльності підприємства, зокрема в його управлінні.

Пропоновані оцінки – рівня бюрократизації адміністративного управління підприємством – та способи їх отримання ще не отримали ані достатнього опрацювання, ані їх опису в економічній літературі. Взагалі до сьогодні поняття бюрократії розглядається здебільшого в негативному контексті, через що майже завжди асоціюється суто з формальним управлінням. Але таке судження не можна визнати правильним. Адже бюрократія – це техніка управління, яка базується на встановленні компетенції працівників, суворій дисципліні, жорсткому розподілі функцій, чіткій управлінській ієрархії, використанні спеціальних знань управлінців, правил і стандартів виконання й оцінки робіт, чіткому дотриманні певних правил. Без бюрократії управління підприємством при всій поважності кретивного та творчого складника управління приречене на суттєву дезорганізацію, яка може доходити навіть до адміністративного хаосу.

Метою статті є виклад пропонованого підходу до оцінювання рівня бюрократизації адміністративного управління підприємством